

(A) برخه د خاوري اصلي اجزاوي او برخي

دوهم لوست: دخاوري د ساينس يا پوهې اجمالي نظر
(Overview of Soil Science)

اصطلاح گاني

- Horizons طبقي (د خاوري حوزي)
- Sand شکه
- Silt سلیت
- Formation of Soil د خاوري تشکیل یا جوړښت
- Clay کلی یا د رس خاوره
- Holes مندونوه یا خلاوي (تشي)
- Color رنگ
- Organic Matter عضوي مواد
- Texture بافت
- Density د خاوري تراکم یا غلظت

د خاوري د تعريف (پيژندنې) درک او پوهه: لومړی موخه يا هدف

لومړی: د ځمکې پرمخ باندې د ټولو ژونديو موجوداتو لپاره خاوره عبارت له يوي ميخانيکي او محرکي قوي څخه ده. خاوره له بي شميره او ترکيبي برخو څخه جوړه شوی ده:

– منرال (معدنی مواد) – تقريباً 45 فيصده.

• ريگ يا شگه – د خاوري په نسبي ډول سره لوی برخي.

• سايت – د خاوري منځني قسمتونه يا برخي.

• کلی يا د رس خاوره – د خاوري کوچني قسمتونه يا برخي.

• صخره او جغل.

• B. عضوي مواد – له هغو موادو څخه عبارت دي چي د ژونديو موجوداتو

له پوسیده کيدو څخه په لاس راځي – تقريباً ۵ فيصده په اندازې سره وي.

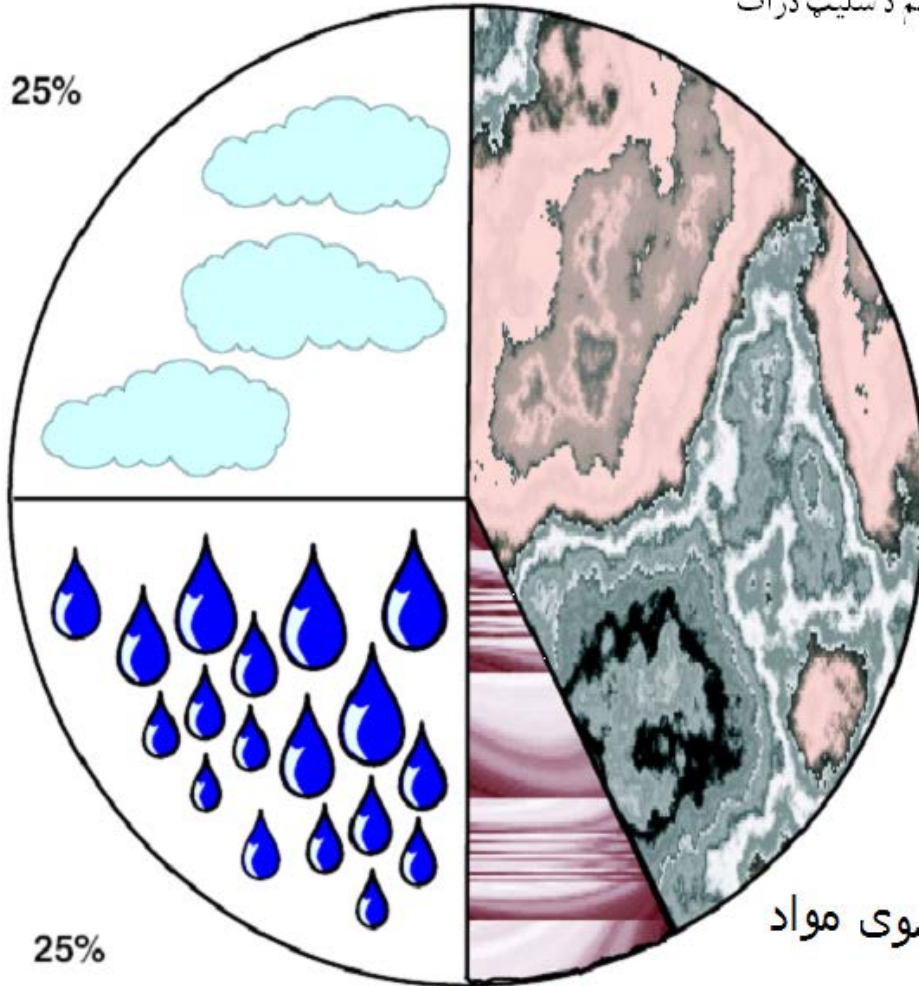
• C. د هوا خلاوي (تشي) – يا په خاوره کي شتون لرونکي سوري – تقريباً

۲۵ فيصده.

• D. آوبه – نژدې ۲۵ فيصده.

45% معدنی مواد، کلی، ریگ یا
هم د سلیت ذرات

25% هوا

5% عضوی مواد

25% آوبه

دا نوعه مواد له مړه شوو او ژوندیو نباتاتو او حیواناتو یا خآروبو څخه په لاس راځي

1. د خاوري مختلفي نوعي د مختلفو فيصديو لرونكي وي، ولي دا فيصدي په بڼه او غوره ډول سره اعتدال يا برابروالی لري.

1. تياره خاوري معمولاً د عضوي موادو (organic matter) د لوري فيصدي لرونكي وي.

2. دشتي (صحرائي) خاوري په معمول ډول سره د اوبو د كمې فيصدي لرونكي وي.

دوهمه موخه يا هدف: په هغه محال چي خاوره تر مطالعي يا څيړني لاندې نيول كيږي، ساحې تعين او تشخيص او كول.

1. (الف) : د خاوري طبقي (Horizons)

— هغه خاوري چي په برشونو كي تر مطالعي لاندې نيول كيږي د نماگانو (profiles) په نوم سره ياديري. دا نماگانو په مختلفو طبقو سره تقسيم كيدلي شي، چي دا طبقي د افوقونو يا حوزو (horizons) په نامه سره ياديري. حوزي يا افوقونه كوم چي ډير عام دي عبارت دي له:

- O- organic layer عضوي طبقه (O)
- A-topsoil پورتنۍ طبقه يا قسمت (A)
- B-subsoil د خاوري د اصلي مواد طبقه (C)
- R-bedrock د تيگي د بستر طبقه (R)

B.(ب):د خاوري افوقونه يا حوزي(Horizons) د

خاوري د مطالعي په مهال كي د برخو او فقرو څخه په استفادي سره په مختلفو ډولونو سره تعريف كيدلى شي.

- رنگ
- د عضوي موادو اندازه
- بافندگى
- » د شگي يا ريگ د محتوياتو اندازه
- » د كلى اندازه يا فيصدي (د رس خاوره)
- ساختمان يا جوړونكي
- ضخامت(ډبلوالى)

11. (د): د خاوري تشکيل يا شکل نيول

— خاوره د جوی يا هوا د حالاتو (اقلیم) پواسطه په زرگونو کلونو په تیریدلو سره تشکيل کيږي.

• بادونه

• بارانونه (اوربنت)

• نباتات

— خاوره د کيمياوي پروسو يا پړاونو پواسطه هم تغير شکل کوي.

— اکسيجن (Oxidation)

— هايډروجن (Hydration)

(ل): رنگ

خاوره په مختلفو رنگونو سره شتون يا وجود لري، لکه په تور رنگ سره، آبي رنگ سره، شين او زيرو رنگونو سره. په حقيقت کي د خاوري مختلف رنگونه د يوي خاوري د تاريخ بيانونکي دي.

هغه خاوري چي خاکستري رنگ لرونکي وي معمولاً وچي خاوري وي. بيرنگه توري خاوري د زياتو عضوي موادو بنودونکي دي چي اکثريت له هغوي څخه له نباتاتو څخه تشکيل يا منځته راغلي دي. بيرنگه سري خاوري د خاوري زوروالی او قدامت په نښه کوي يا بسايي. بيرنگه نصواري خاوري د خاوري ځواني بيانوي يا په گوته کوي.

IV. (ن): ټيکسچر (*Texture*) – بافت مونږ ته دا رابڼايي ټچي په څه ډول سره ورته يا مشابه خاوري يو له بل څخه تفکيک يا جلاکيدلی شي. د داسي خاورو د تفکيک يا جلاوالی لپاره د خاوري له مثلث څخه استفاده سرته رسيري چي د شگي يا ريگ، سايټ او کلی (د رس خاوري) د فيصدي بنودونکی وي..

۷. (ف) : غلظت یا تراکم (Density) - د خاوري
غلظت د کيمياوي پروسو يا تراوونو نه په
استفادي کولو سره تعريف کيدلی شي. په هره
اندازي سره چي خاوره متراکمه او متاکسفه وي
په همغي اندازي سره د سختو نباتاتو د رشد
(نمو) او کرنې لپاره دشواره يا نادرسته وي.

۷۱. (ش): منفذونه يا سوري (Holes) - د خاوري په منځ کي له خلاوو يا تشو يا هم سوريو څخه عبارت دي چي د معدني يا منرالي موادو د ذراتو په منځ کي شتون لري. دا نوعه خلاوي يا تشي له هوا او اوبو څخه ډکي وي. د نباتاتو ريښي د ژوندي پاتي کيدلو لپاره اوبو او هوا ته ضرورت او اړتيا لري، پس مشبوع شوی خاوري د نباتاتو له رشد او نمو څخه په دي خاطر چي هوا نه لري نو د ريښو له رشد او نمو څخه مخنيوی کوي.

دریمه موخه یا هدف: د خاوري د پروفایل یا نما تشخیص کول.

۱. (ص): د خاوري د پروفایل یا نما په لیدلو سره، تاسې په غیر له درنګه په فوري او دستي ډول سره د خاوري مختلفي طبقي تعین کولی شئ. د خاوري هر هره یوه طبقه (horizons) د خاصو ترتیبونو لرونکی ده چې د خاوري په نمایی ټولو طبقو کې واقع کیږي.

د خاوري د نما يا پروفایل نمونې يا بيلگې

مرور(بیاکتنه) / خلاصه (لنډيز)

1. هرکله چي خاوري تر مطالعې لاندې قرار نیسي، د هغې کوم عمده قسمتونه په نظر کي نیول کیږي؟

2. د خاوري په نما (profile) کي نظم او ترتیب له پورته څخه د ښکته په لوري په طبقو کي (horizons) له څه قراره دی؟